

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Ideological

مسائل ایدئولوژیک

الحاج داکتر امین الدین « سعیدی- سعید افغاني »

۲۴ دسمبر ۲۰۱۶

علامات جاهل!

جهل در لغت به معنای ندانستن است، و یا به معنای «حُمق» جهل به امور جاری عادی تعریف شده است. اصطلاحاً جهل و جاهلیت در قرآن عظیم الشان و سنت رسول الله صلی الله علیه وسلم با دقت و وضاحت خاص خویش بیان گردیده و معنای اصلی جاهلیت همان نادانی آمده است. در قرآن عظیم الشان مشتقات اسمی و فعلی آن به صورت‌های جاهل، جاهلون، جاهلین، جاهله، یجهلون، تجهلون و جهول به کار رفته است. ولی کاربرد بیشتر این کلمه به صورت جهل است که معانی متفاوتی دارد. از علامات بارزه جاهل می‌توان به چند قسم آن در این نوشته به شرح ذیل اشاره به عمل آورد.

۱- قهر بی مورد :

اولین علامه بارزه جاهل همان قهر بی مورد است. (انسان جاهل بر همه چیز قهر می‌کند. فرق نمی‌کند، انسان باشد، و یا حیوان و حتی جمادات و بر چیزهای بی روح) در این هیچ جای شک نیست که هر انسان به طور طبیعی بر اثر عوامل و حالاتی که برایش پیش می‌آید، گاهی خوشحال و گاهی نیز خشمگین و ناراحت می‌شود؛ اما اگر این حالات فطری با معیار دین و هدایت قرآن عظیم الشان و سنت رسول الله صلی الله علیه وسلم منطبق گردد، در آن افراط و تفریط دیده نخواهد شد.

قرآن عظیم الشان قهر و خشم‌های بی مورد را به دوران جاهلیت نسبت داده و سکون و آرامش را در هنگام خشم و قهر از خصوصیات رسول الله صلی الله علیه وسلم و مؤمنین می‌داند. در دساتیر اسلامی خاطر نشان شده است که این آرامش متناسب در موقع قهر هم یک موهبت الهی است؛ همچنان که خشم و تعصبات جاهلی را افکار نادرست و عملکرد غلط کافران قلمداد می‌کند و می‌فرماید: «(به خاطر بیاورید) هنگامی را که کافران در دل‌های خود خشم و نخوت جاهلیت داشتند و (در مقابل) خداوند آرامش و سکینه خود را بفرستاده خویش و مؤمنان نازل فرمود.» (فتح: ۶۲) پروردگار با عظمت در این آیت به ما می‌آموزد که فرهنگ جاهلیت «حمیت»، «تعصب»، «غضب» و خشم جاهلی است.

فرهنگ اسلام «سکینه»، «آرامش» و «تسلط بر نفس» می‌باشد.

اگر انسان بتواند در حالاتی که عوامل خشم و غضب به وجود می آیند، مالک نفس خویش گردد، او را می توان از افراد نیرومند و توانا برشمرد.

کنترول نفس سرکش در حالت به میان آمدن عوامل قهر و خشم، ایمان و اراده ای والا و قوی لازم دارد که خیلی از انسان ها نمی توانند از عهده اش برآیند. در جهان بشری ما اکثر حوادث ناگوار ریشه در عدم توانائی مجرمین در کنترول خشم و غضب خود دارد.

به این جهت کنترول غضب امری مهم به شمار می آید و هر کس در آن موفق شود، افزون بر بهره های فراوان دنیوی، دارای مقامی بلند از نظر معنوی خواهد بود.

۲- سخن های بیهوده :

دومین علامه جاهل گفتن سخن بیجا، بیهوده و بی منطق است. (انسان فهمیده حرف بیهوده به زبان نمی آورد، ولی این از عادت جاهلان است که سخن بیهوده و بی منطق می زند)

در آیات قرآنی و احادیث نبوی، انسان ها به عفت زبان، کم گوئی و خوش گوئی امر شده. مطابق این دساتیر والا کلید سعادت و عزت انسان را کنترول زبان دانسته اند.

قرآن عظیم الشان از نشانه های اهل ایمان، پرهیز از زیاده گوئی، بدگوئی، لغو گوئی و بیهوده گوئی را بر شمرده است: «والذین هم عن اللغو معرضون» (سورة المؤمنون الآية: ۳) (مؤمنان دارای اوصافی هستند از جمله آنها روی گردانی از لغو و بیهودگی است).

۳- بخشش بی مورد :

سومین علامه شخص جاهل بخشش بی مورد است (یعنی چیز هائی را به دیگران می دهد که این بخشش نه ثواب اخروی دارد نه ثواب دنیوی)

در این شک نیست که یکی از تعلیمات دین مقدس در کنار ایمان به الله (ج)، ایمان به بر روز قیامت و برپائی نماز، برای دست یابی به آن، به انفاق و پرداخت زکات دستور داده و انفاق از دارائی را همواره یکی از خصوصیت پرهیزکاران و مؤمنان نیک سیرت بر شمرده است: «الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ» (پرهیزکاران) کسانی هستند که به غیب (آنچه از حس پوشیده و پنهان است) ایمان می آورند و نماز را برپا می دارند و از تمام نعمتها و مواهبی که به آنان روزی داده ایم، انفاق می کنند.» (سورة بقره، آیت ۳) ولی انسانهایی دیده می شوند که چیز هائی را به دیگران می دهند که در این بخشش نه ثواب دنیوی وجود دارد و نه ثواب اخروی.

۴- گفتن راز با هر کسی :

چهارمین علامه و مشخصه بارزه شخص جاهل افشاء ساختن راز ها به هر کس و ناکس است. (شخص جاهل تفکیک کرده نمی تواند که با چه کس راز خویش را افشاء و از چه کسی مستور سازد.)

افشاء ساختن راز به معنای اذیت و اهانت به حق دوستان یا دیگر مسلمانان است؛ فرق نمی کند که این افشاء ساختن در گفتار باشد و یا هم به نوشتن یا به رمز و اشاره و خواه آنچه نقل شده از اعمال باشد یا از اقوال و خواه بر کسی که از او نقل می شود عیب و نقصی باشد یا نباشد، به صورت کل این عمل (افشاء راز) در شرع مقدس اسلامی مذموم می باشد.

قرآن عظیم الشان در مورد فضیلت راز داری ، و مذمت افشاء راز می فرماید : «آیا گمان کردید که (به حال خود) رها می شوید در حالی که هنوز آنها که از شما جهاد کردند و غیر از خدا و رسولش را محرم اسرار خویش انتخاب ننمودند (از دیگران) مشخص نشده‌اند (باید آزمون شوید و صفوف از هم جدا شود) و خداوند به آنچه عمل می کنید آگاه است» (سوره توبه آیت ۱۶).

در این آیت متبرکه برای ما مسلمانان می آموزاند که اسرار خود را به کسانی بگویند که مطمئن به حفظ آن باشند نه به افراد نامطمئنی که افشاء سرّ می کنند. مفهوم این سخن آن است که رازداری فضیلت است و افشای سرّ از رذائل اخلاقی به حساب می رود.

هکذا در (آیت ۱۱۸ سوره آل عمران) آمده است : «ای کسانی که ایمان آورده اید محرم اسراری از غیر خودتان انتخاب نکنید، آنها از هرگونه شرّ و فسادی درباره شما کوتاهی نمی کنند...».

در این آیت خداوند همه مؤمنان را مخاطب ساخته و با فرمان دادن این که غیر مسلمانان (مخلص و مؤمن) را محرم سرّ خود ندانید در واقع اشاره‌ای به لزوم حفظ اسرار و نکوهش از افشای سرّ دارد .

ولی در بسیاری از موارد دیده شده است که افراد جاهل نمی دانند که افشاء ساختن راز ها با سایرین چه ضرر هائی را می تواند متوجه انسان سازد؟ لذا دین مقدس اسلام سفارش می کند که به رهنمائی و هدایت هر فریب خورده و نادان و جاهل باید پرداخت و در صورت ادامه لجاجت بر جاهلیت در موارد امر به سلام و قطع بحث کردن با جاهل کرده و می فرماید: « وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا » بر ماست تا با دقت درین مشخصات، خود را ازین مشخصات رها نیده، راه و روش درست و متناسب خیر را انتخاب کنیم. و من الله التوفیق

تتبع و نگارش :

الحاج داکتر امین الدین « سعیدی- سعید افغانی »

مدیر مرکز مطالعات ستراتیژیک افغان و مسؤول مرکز فرهنگی د حق لاره- جرمنی